

C.Yəhyanın “Böyük ortam” əsərinin bədii-semantik və simvolik təhlili**Mansirova Şəhanə Zülfüqar qızı**

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetin nəzdində

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci müəllimi

Bakı, Azərbaycan

Xülasə. Müasir təsviri sənətdə insan obrazının təbiət, canlılar, bitki motivləri və abstrakt formalarla birləşdirilməsi sənət əsərinin yalnız estetik deyil, həm də fəlsəfi və semantik məzmununu genişləndirən mühüm bədii vasitələrdən biridir. “Böyük ortam” adlı əsər də bu baxımdan çoxqatlı məna daşıyan, insan və təbiət münasibətlərini, daxili və xarici aləm arasındakı əlaqəni simvolik obrazlar vasitəsilə ifadə edən kompozisiya kimi diqqəti cəlb edir. Əsərdə qadın obrazı əsas kompozisiya mərkəzini təşkil etsə də, onun ətrafında və daxilində yerləşdirilmiş insan profilləri, qapalı göz, çiçəklər, ürək, ilanabənzər formalar, quş motivləri, saç və dekorativ baş geyimi vahid semantik sistem yaradır. Əsərin “Böyük ortam” adlandırılması isə təsvir olunan məkan yalnız fiziki mühit kimi deyil, insanı əhatə edən təbii, sosial, emosional və psixoloji aləmin bütövlüyü kimi qəbul etməyə imkan verir. Məqalədə əsərin kompozisiya quruluşu, rəng həlli, forma və xətt xüsusiyyətləri, insan və təbiət münasibəti, qadın obrazının semantik yükü, heyvan və bitki motivlərinin simvolik mənaları, eləcə də əsərin fəlsəfi məzmunu araşdırılır.

Açar sözlər: Böyük ortam, təsviri sənət, simvolizm, semantika, qadın obrazı, təbiət, insan, ilan motivi, çiçək, rəng, kompozisiya, semiotika.

Abstract. In contemporary fine art, combining the human figure with nature, living creatures, plant motifs, and abstract forms is an important artistic means that expands not only the aesthetic but also the philosophical and semantic content of an artwork. The artwork “Böyük Ortam” (“The Great Environment”) attracts attention as a multilayered composition that symbolically expresses the relationship between humans and nature, as well as the connection between the inner and outer worlds. Although the female figure constitutes the main compositional center, the human profiles, closed eye, flowers, heart, snake-like forms, bird motifs, hair, and decorative headdress positioned around and within it create a unified semantic system. The title “Böyük Ortam” makes it possible to interpret the depicted space not merely as a physical environment, but as the integrity of the natural, social, emotional, and psychological worlds surrounding the human being. The article examines the compositional structure, color scheme, characteristics of form and line, the relationship between humans and nature, the semantic significance of the female figure, the symbolic meanings of animal and plant motifs, as well as the philosophical content of the artwork.

Keywords: “Böyük Ortam”, fine art, symbolism, semantics, female figure, nature, human, snake motif, flower, color, composition, semiotics.